

ÚJ BARLANGOK AZ AGGTELEK-RUDABÁNYAI-HEGYVIDÉK ÉS A CSEREHÁT TERÜLETÉN

GRUBER PÉTER

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság
3758 Jósvafő Tengerszem oldal 1. info.anp@axelero.hu

Abstract: Since 1998 I made a cadaster in several areas of the Aggtelek-Rudabánya Mountains and in the Cserehát hills. During fieldwork I found numerous new caves and karst formations which I want to show in this paper.

1. Bevezetés

1998 óta számos helyen végeztem kataszterezési munkát az Aggtelek-Rudabányai-hegységben, illetve a Cserehát területén. A terepbejárások során több új barlangot, illetve karsztos objektumot találtam, melyeket jelen publikációban kívánok ismertetni. Az ismertetett barlangok további feltárássra, felmérésre várnak. E munkát egy olyan előtanulmánynak szánjuk, mely ismételten megcáfolja azt a nézetet, hogy a már régóta kutatott Aggteleki karszton és környékén számos, a szakirodalomból ismeretlen, illetve részben ismert barlangot lehet találni.

A kataszterezések folyamán térképen ábrázoltuk a karsztos objektumokat, illetve barlangokat. Több helyen megkezdtük az ismeretlen barlangok feltárást, dokumentálását.

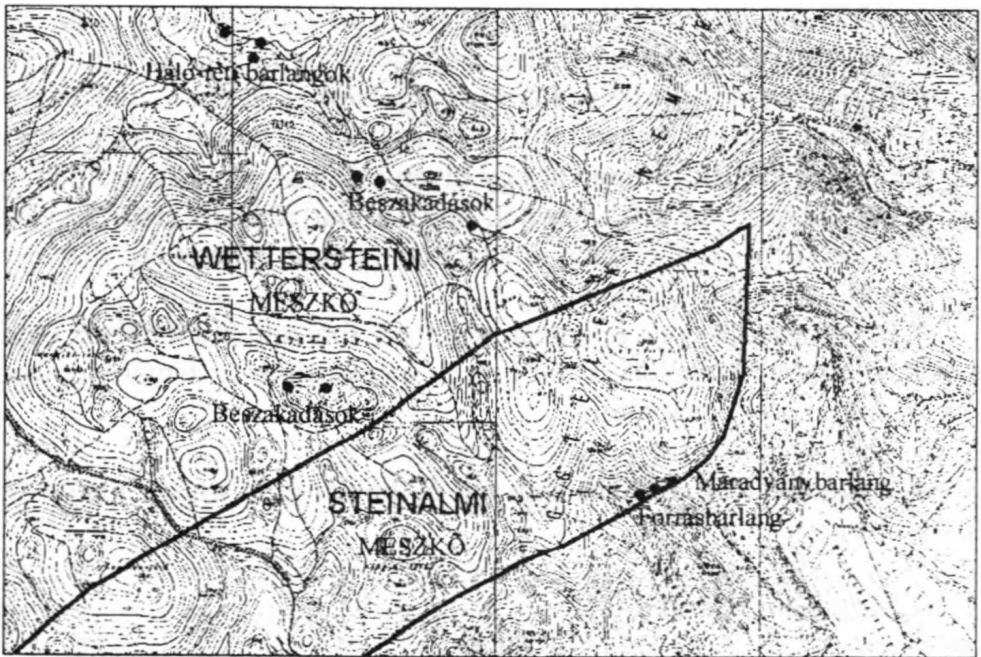
2. Az Aggtelek-Rudabányai-hegység új barlangjai, illetve karsztos objektumai

2.1. Az Aggteleki-hegység

Az Aggteleki-hegységben jelentős méretű feltáratlan barlangrendszer húzódik a Szín község felett található Kakas-tető alatt. A Kakas-tető és környezete a Szelcepusztai karszterület K-i, DK-i végét alkotja. A fennsíkon töbrök, víznyelős töbrök találhatóak. Néhány helyen eltömődött víznyelők maradványa látható, területükön akár 1,5 m-es mélységű beszakadások is előfordulhatnak.

2001 telén terepbejárás során karsztos objektumra és barlangra bukantunk a Színi Kakas-tető oldalában. A Kakas-tető DK-i oldalának felső

harmadában Steinalmi mészkő bukkan a felszínre, réteglépcső formájában. A réteglapokon, a magashegyi karrokra emlékeztető fejlettségű karcsatornákkal találkozhatunk. A kibukkanás DNy-i végének legalján egy valamikori, mára már teljesen inaktív forrásszájat találtunk. A méretekből sejthető, hogy a mögötte található barlang jelentős méretekkel bírhat. Jelenleg több m³ –nyi törmelék van a bejáratánál felhalmozódva, bevilágítani is csak pár méterig tudtunk. A forrásszájtól nem messze egy másik barlangjáratot is találtunk, mely méretei alapján 3 m, illetve ember számára járható eléri a barlang méretet. A járat végpontján közettörmelék és talaj halmozódott, mely tovább bontható.

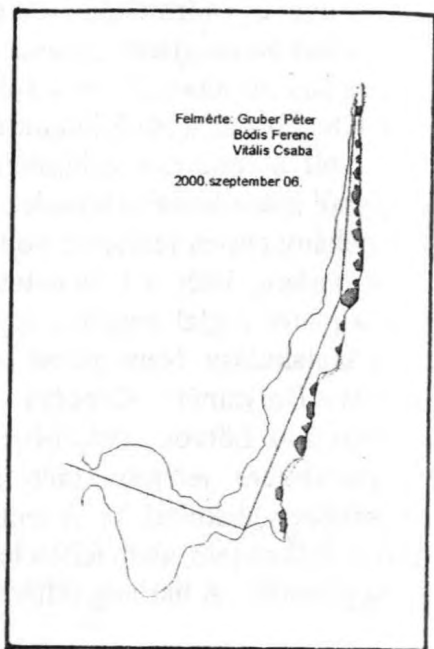
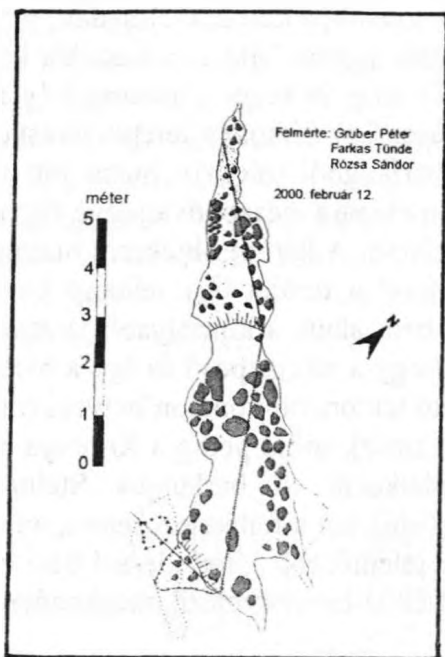
1. ábra A Kakas-tető és környékének karsztos objektumai
 Fig. 1. Karst formations of Kakas-tető and its surroundings

A legérdekesebb objektum a kibukkanás felső régiójában található, ahol egy maradványbarlangot találtunk. A maradványbarlang a fennsík peremi típushoz (VERESS M. 1998) tartozik. A felszínen cseppkölefolyás és cseppkőzászló figyelhető meg. A bejárata egy függőleges, szűk hasadék,

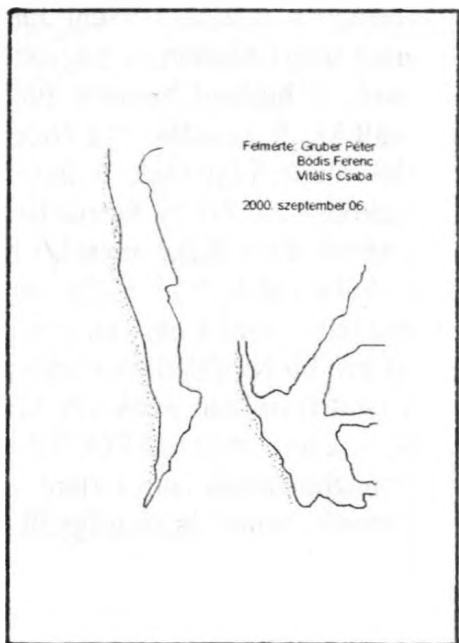
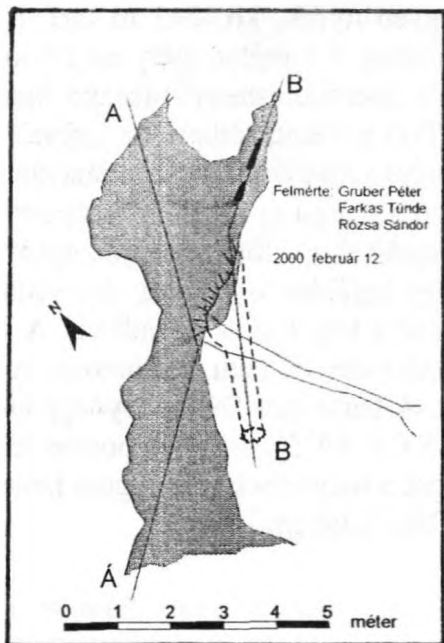
mely ember számára nem járható méretű, azonban jól látható, hogy néhány méter után egy törmelékletőn folytatódik tovább, a már kiszélesedett, járható méretű barlangjárat. Súllyal történt mérés szerint lejtő és a hasadék kb. 5 méter hosszú lehet. Hogy a súly miért állt meg, és hogy a barlang folytatódik-e tovább az a jövő kutatásának kérdése. Egy biztos, a terepbejárásakor -8°C volt a felszínen a hőmérséklet, a barlangból intenzív huzat jött elő, melyből közvetlenül a hasadék tetejében a vízpára lecsapódva jéggé fagyott. Ez néhány cm-es felületen volt megfigyelhető. A három objektum bizonyítja a barlang létét a Kakas-tető alatt. Mivel a terület egy néhány km²-es karsztplatót foglal magába, így feltételezhető alatta a komolyabb járatrendszer kialakulása. Nem utolsó szempont, hogy a réteglépcső és így a barlangok is a Bolyamér – Kopolya – Kakas-tető tektonikai vonalon helyezkednek el. Mind az Eötvös Lóránd-barlang (Bolyamér), mind pedig a Kopolya barlangrendszere jelentős méretekkel rendelkezik. A barlangok Steinalmi mészkőben alakultak ki. A fentiek megerősítik azt a feltételezést, miszerint a Kakas-tető alatt feltételezhető egy jelentősebb kiterjedéssel bíró barlang jelenléte. A barlang feltáró kutatását 2002-ben tervezzük megkezdeni.

2.2. Tornai-dombság

A Komi-lyuk bejárata Hídvégardó községtől D-i irányba kb. 1 km távolságban található Szent János – hegyen nyílik, kb. 243 m tszf. (GPS mérés) magasságban, a hegytetőn. A barlang 5,5 méter mély és 14 méter hosszú. A bejárati hasadék Pötscheni- és Szentjánoshegyi-mészkő határán alakult ki. A hasadék alja közettörmelékkel borított, látható az „akna” törmelék alatti folytatása. A hasadékból induló kúszó járat Szentjánoshegyi-mészkőből áll. Erre a formációra jellemző a márga és az aleuritpala sorozata, néhol sötétszürke mészkő betelepülésekkel. A főte igen jól aprózódó mészkőben alakult ki. Könnyen omlik, így bejárása veszélyes. Az omladék eltömítette mind a bejárati hasadékot, mind a kúszó járat hasadékát. A végpont tovább bontható. A barlangban képződmények nem találhatóak. A kúszó járat főtéjében gyökerek találhatóak. A barlangot Dénes György említi először a területről (*JAKUCS L. – DÉNES GY. 1975*), azonban pontos leírás, helymeghatározás nem történt. A barlangot a helybeliek már régóta ismerik, felkeresik. Ismert és megfigyelt denevér lakóhelyként is.

2. ábra a Komi-lyuk alaprajza és hosszszelvénye
 Fig. 2. Plan and long section of Komi-lyuk

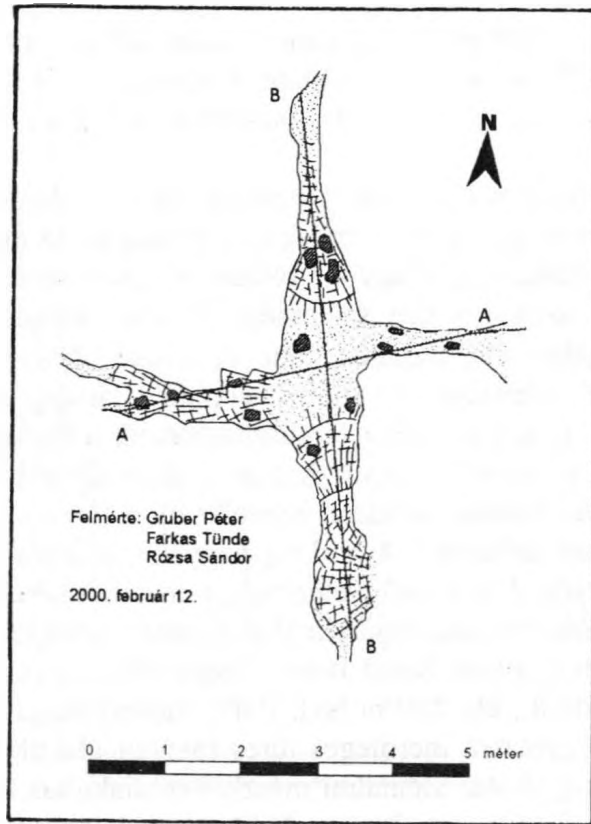

3. ábra A Csúszdás-barlang alaprajza és hosszszelvénye
 Fig. 3. Plan and long section of Csúszdás cave

A Csúszdás-barlang bejárata Hídvégardó községtől D-i irányba kb. 1 km távolságban található Szent János – hegy DNY-oi oldalában nyílik, kb. 235 m tszf. (GPS mérés) magasságban. A barlang egy ÉK–DNY irányú törés mentén, középső-triász korú Steinalmi mészkőben alakult ki, hossza 13 méter.

Két természetes bejáratral rendelkezik, az alsóbb helyzetben lévő DNY-i bejárat a nagyobb, 3 m széles és 1 m magas. Itt egy csúszós talaj kitöltésen kell felmászni mintegy 4,5 métert és ekkor beérkezünk a kis terembe, melynek hossza 4 méter, szélessége 3 méter, magassága 1,5 méter. A terem D-i végében egy hasadék indul el felfelé 60°-os szögben, amely 2 méter után eléri a felszínt, ez a másik bejárata a barlangnak. Ha ezen a bejáraton indulunk el lefelé, akkor lecsúszdázhatunk a kis ablakon keresztül a terembe, majd a teremből kicsúszhatunk a tágas DNY-i kijáraton. A terem két kisebb kilyukadással, ablakkal rendelkezik a főtéjén, ezek azonban ember számára nem járhatóak. A barlang nagyobb bejáratában, illetve a terem falán kis mennyiségben megfigyelhetőek, a huzatból kivált borsókövek.

A Tündike-barlang bejárata Hídvégardó községtől D-i irányba kb. 1 km távolságban található Szent János – hegy DNY-i oldalában egy sziklale-törés aljában nyílik, kb. 220 m tszf. (GPS mérés) magasságban. A barlang két majdnem egymásra merőleges törés mentén alakult ki, összhossza 14 méter. A barlang járatai Steinalmi mészkőben alakultak ki. Két természetes bejáratral rendelkezik, azonban ezek közül csak az egyik járható méretű ember számára. Ez a bejárat K-Ny irányú törés mentén alakult ki és egy kis terembe vezet. A terem 1 m x 2 m alapterületű, magassága 1,5 m. A teremből É-i irányba induló járat igen szűk, 3 m hosszú, a végén tovább folytatódik, bontható. A terem hossz tengelye É-D-i irányú, amely egy hasadék mentén fejlődött ki. A hasadék D-i irányba is tovább folytatódik, vége a felszínre lyukad, egy keskeny nyílással, ez azonban ember számára nem járható nagyságú. A teremből Ny-i irányba is indul egy keskeny kúszó járat, enyhén lejtve. A járat ketté ágazik, azonban mindkét ág összeszűkül. A barlang alja talajjal és közettörmelékkal borított. A barlangban említésre méltó képződmények nem találhatóak. A bejárati kuszodában és a teremben kis méretű, huzatból kivált borsókövek találhatóak. A barlang élőhelyként szolgál(t) ragadozó emlős(ök) számára (róka), erre utaló nyomok a fészkek, a csontmaradványok (borda), illetve az igen jellegzetes ürülék szag.

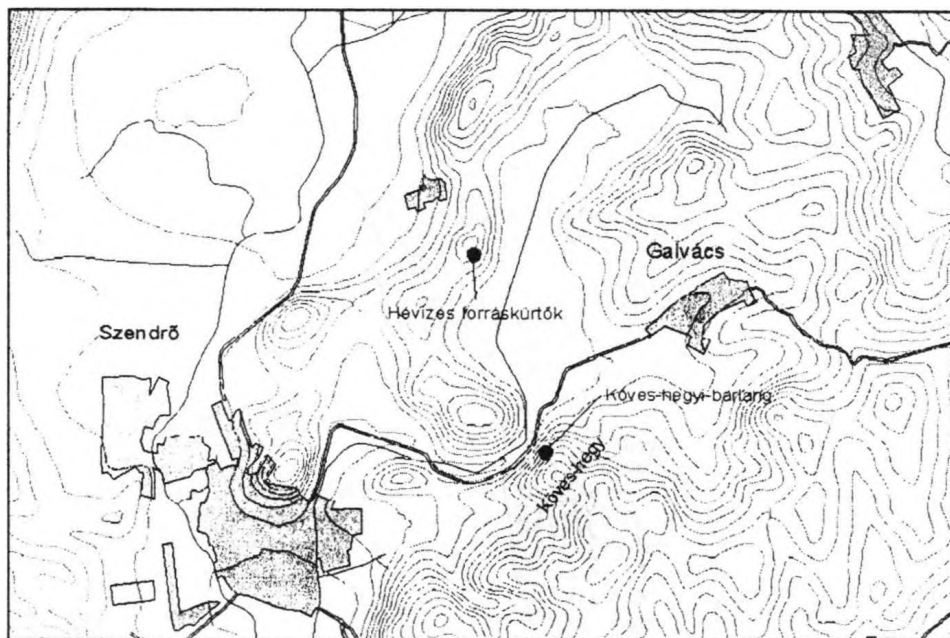
4. ábra A Tündike-barlang alaprajza
Fig. 4. Plan of Tündike cave

2.3. Szendrői-rögvidék

2001 őszén terepbejárás során karsztos objektumra bukkantunk a Szendrői-rögvidék Galvácsi Köves-hegyének oldalában, illetve az egykori Galvácsi mészkőbánya oldalfalában.

A mészkőbánya oldalfalában melegvizes eredetű forráskürtök láthatók, melyek közül egyet megbontva nagyméretű, esztramosiakra emlékeztető kristályok kerültek elő. A kitöltésből előkerült ásványokat átadtuk az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóságnak. Az 5-6 cm-es nagyságú kristálytűkről kiderült (röntgenes vizsgálat), hogy kalcitból állnak. 2002-ben tervezzük a felső nagyméretű forráskürtő megbontását, a hévizes barlangba való bejutás érdekében.

A közelben található Köves-hegy oldalában három víznyelő eltömődött szájára bukkantunk. Az egyik száját megbontva bejutottunk a barlangba. A barlang jelen végpontján teljes keresztmetszetében puha, porlódó talajjal kitöltött. Reményeink szerint az egyes nyelőjáratok összecsatlakozása után nagyobb méretű, légtérrel barlangba jutunk. A barlang jelenleg 10 méter hosszú, a feltáró kutatás közben kb. 5 m³ kitöltést távolítottunk el. 2002-ben tervezzük a barlang további feltárását.

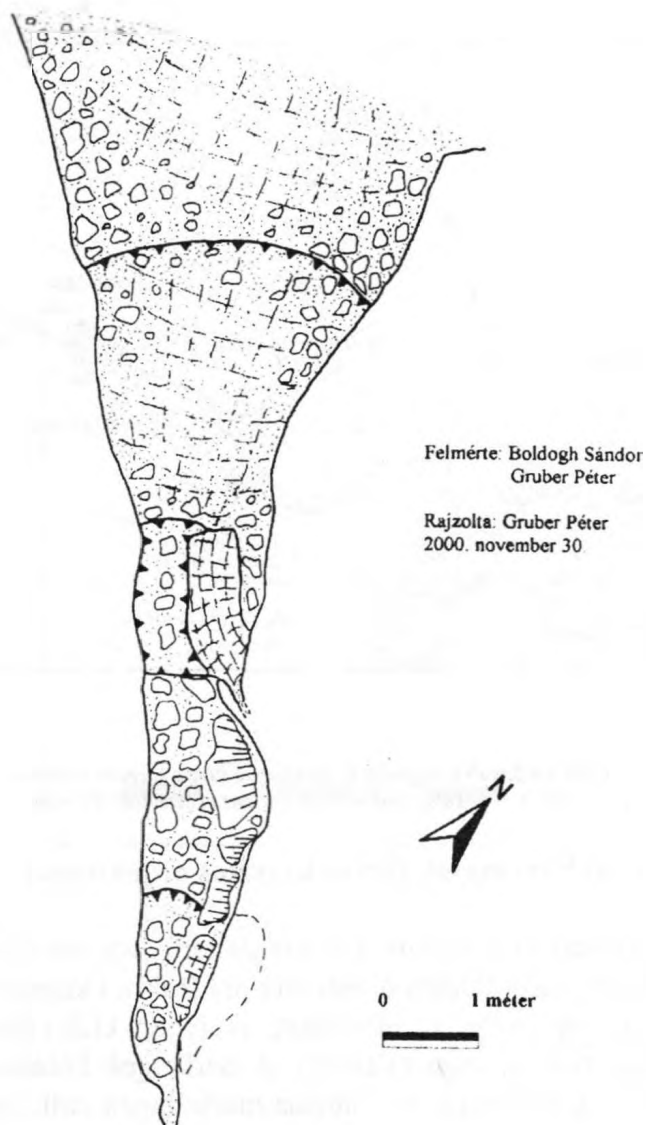

5. ábra A Szendrői-rögvidék új barlangjai, illetve karsztos objektumai
 Fig. 5. New caves and karst formations of Szendrői-rögvidék

3. A Cserehát új barlangjai, illetve karsztos objektumai

Jelen ismereteink szerint a Cserehát területén jelenleg két járható és egy eltömődött barlang található, mindhárom Rakaca község belterületén. A barlangok különlegessége az alapkőzet, melyben kialakultak. Mindhárom barlang rakacai márványban található. A barlangok keletkezésében fontos szerepet játszott a tektonika, az oldódás másodlagos volt, ugyanis a járatok mindegyike tektonikus hasadékban alakult ki. A legnagyobb barlang a Fedor János-barlang, melynek bejárati szádája 2-2,5 m nagyságú. A barlangban képződmények nincsenek, fő kitöltését közettörmelék és omladék alkotja.

A másik két barlang bejárata nagymértékben feltöltődött. Az egyikben kommunális hulladék, a másikban közettörmelék található. A barlang bejáratában huzat eredetű borsókő kiválások találhatók. Mindhárom barlang végpontja tovább bontható, azonban a földtani felépítésből adódóan (alapkőzet karsztosodása) jelentősebb méretű barlang feltárása nem várható.

6. ábra A Fedor János-barlang alaprajza
Fig. 6. Plan of Fedor János cave

IRODALOM

JAKUCS L. – DÉNES GY. (1975): Aggteleki karsztvidék. - Útikalauz. Sport. Budapest.

VERESS M. (1998): A magyarországi karsztok néhány típusa. – Dissertationes Savarienses, Szombathely, Savaria University Press, p. 12-16.